

Forsoning er mulig!

Av Arne Roll

I siste nr. av F&L for 1995 lå et stensilert vedlegg: Norske tidligere legionærer hadde vært i St. Petersburg og besøkt gravene til falne kamerater. De hadde også modig og klokt oppsøkt den pensjonerte russiske oberst Jurij Basistov, som også er doktor i historiske vitenskaper, og som hadde skrevet om den norske legions historie, på russisk selvsagt. Basistov ga intervjuet, som ble tatt opp på magnetofon.

Undertegnede oversetter av vedlagte tilsvaret for oberst Basistov var i 1945 second-løytnant og oversetter i den engelske armé, altså jøssing. Jeg har som de fleste belest nordmenn etter hvert fått et mer sympatisk, iallfall et mer nyansert syn på legionærenes kamp i tysk uniform mot bolsjevismen. Jeg skrev i nr. 1 og 2 av F&L noen kritiske merknader til oberst Basistovs for øvrig meget fornuftige uttalelser.

Norge og Russland har i tusen år vært naboer. Felles grense og aldri noen organisert krig mellom oss. Alltid venner, eller sammen i krig mot felles fiender. Et særsyn i Europas krigerske historie. Jeg kjenner mitt folk: NS-

medlemmer var ikke annerledes enn oss andre i det vesentligste. De var ikke mer jødehatere enn gjennomsnittet av nasjonen, det jeg kan huske fra mitt miljø og fra skriftlige kilder. De var ikke hatere av det russiske folk. De syntes vel like mye synd på dem, de vanlige russere, som vi andre gjorde. Jeg tviler ikke et øyeblikk på at de overlevende legionærer taler den fulle sannhet når de sier at de ikke følte de kjempet mot det russiske folk. Nei, de kjempet mot Stalinismen-bolsjevismen, en praksis, en ideologi, som legionærene så på som den største fare i det lange løp for det russiske folk, for det østlige Europa, for hele resten av verden til syvende og

sist. Kan ikke vi jøssinger og, som jeg, tidligere medlemmer av NKP, nå når kommunismen er kastet på historiens skrapdyng, bare innrømme at selvsagt; legionærene hadde rett i dette vesentligste, og at vi, som på alle vis hjalp Stalin foran, under og like etter krigen til å sementere sitt redselsregime i Russland og langt utover Russlands grenser, til slutt helt til det ulykkeligste Afrika og Cuba, vi hadde urett, vi var på ville veier.

Historien har med sin nådeløse logikk vist at legionærene så det riktige enn vi: Den største fare for menneskeheten var bolsjevismen. Stalin tok livet av 40 til 60 millioner uskyldige av sine egne, de

(Forts. side 6)

En utfordring mottatt

Åpent svar til Arne Roll og Fog L

Av pensj. oberst, dr. historie Jurij Basistov

Kjære Arne.

I går kom ditt brev av 22. mars d.å. med avisen F&L og andre materialer (den norske versjon av Legionens historie - A.R.s anm.). Jeg har meget oppmerksomt lest ditt «Åpne brev» til meg, og jeg finner artikkelen din virkelig åpen og ærlig. Tillat meg offentlig å uttrykke likeså ærlig min mening.

Vår ungdom falt sammen med den stormende tid, 2. verdenskrig. Dette var også en skarp ideologisk krig. Totalitære regimer, både brune og røde, hadde en umåtelig makt over menneskene, manøvrerte med deres samvittighet. I dag ser vi på mangt med andre øyne. En ny klargjøring, en ny forståelse er kommet også til alle tenkende mennesker i Russland. Vi forstår nå klart hvor ødeleggende den var, bolsjevismen-sosialismen, for det russiske folk (og for folkene i det tidligere SSSR). Men, da Hitler overfalt vårt land, da stod truselen om slavegjøring foran det russiske folk, forandring av vårt folk til slaver. Opp til kamp mot fascismen stod ikke bare tilhengere av Stalin, slike som var overbeviste kommunister, men også mennesker fiendtlig innstilt til bolsjevismen (iberegnet tidligere hvitegardister fra borgerkrigstiden).

Kampen mot den fascistiske verdensfaren forente de vestlige demokratier med det kommunistiske Russland. Dette betydde jo ikke at Churchill eller Roosevelt sympatiserte med bolsjevismen Stalin og hans regime. Nei, i denne historiske epoke var det nødvendig å forene seg for at ikke verdene skulle falle inn under fascismen, den gang den fæleste og farligste fiende av hele menneskeheten.

Vel, disse enkle sannheter er meget viktige å ta med, for å gi en riktig vurdering av forholdene under den 2. verdenskrig.

Jeg vil ikke på noen måte tvile på de tidligere norske legionærer når de sier at deres mål var kampen mot bol-

sjevismen. Ja, enda mer, fullt ut deler jeg deres stillingtagen i 1939-40, da de kom til hjelp for sitt naboland Finland, som Sovjet-Unionen overfalt.

Men, idéen om å kjempe mot bolsjevismen førte de norske legionærer like oppunder Leningrad der de var med på hungerblokaden av denne by med tre millioner mennesker. Mot hvem var de her? Mot russiske soldater (kommunister og ikke-kommunister), mot Leningrads kvinner og barn, langsomt døende av sult og artilleriild. Tyskerne, som bekjent, hadde som mål å kvele Leningrad med hungerens hånd, og etterpå jevne byen med jorden. (Der fins tyske dokumenter som bekrefter dette). Hvorfor føre kamp mot bolsjevismen? Sovjet-Unionen vant jo krigen, men Norge fortsatte jo å være et demokratisk land. (Dvs. russerne trakk seg jo ut av Finland - A.R.s anm.). Men om Tyskland hadde vunnet, hva hadde det da blitt til med Norge? (For ikke å snakke om resten av verden).

Da Bjørn Østring overlot meg en kort historisk informasjon om Den norske legion, kunne jeg ikke unngå å legge merke til noen formuleringer. Jeg tror at de unge norske tilhengere av Quisling tok aldeles feil når de regnet det slik at de slåss ikke mot det russiske folk, men mot «bolsjevismen». Jeg kan ikke være enig i den oppfatning at legionærene fullførte sin plikt mot sitt fedreland. En plikt altså overfor sitt fedreland, okkupert dengang av de tyske fascistene med hvem legionærene forente seg for å hjelpe okkupantene av Norge til å undertrykke også andre folk?

Just heri ligger tragedien i denne situasjon. Overbevisningen om at «Det var ikke Russland som var vår fiende», «vi respekterte Russlands sønner», denne overbevisning forandrer her ikke, akk o ve, på noe som helst i realiteten.

Alle vi, før eller senere, gjennomfører en vurdering av denne fortid som våre liv kol-

(Forts. side 6)

Vi minnes

Fra «§100» av 10/4-46 Folkerettsadv. Holte om aktuelle spørsmål

Høiesterettsadvokat Harald Holthe skrev i Dagsposten (Trondheim) for 6te august 1940 en artikkel, som gjengis her. Advokat Holthe regnes for å være ett av de mest framtrepende juridiske navn nordenfjelds, og han var før krigen medlem av Stortingets Folkerettskommisjon, således at han må forutsettes å være ekspert nettopp på det her omhandlede område. Advokatens nasjonale kvalitet tør framgå av den omstendighet at han etter frigjøringen ble konstituert som fylkesmann i Sør-Trøndelag.

Artiklen heter «Krig»

«Å bevise tidspunktet for en krigs begynnelse og slutt, er i rettslig henseende nødvendig. Dype endringer i de rettslige situasjoner følger herav. Enkelte lover suspenderes og andre trer i kraft under en krig.

Okkupantens rettigheter og forpliktelser under okku-

pasjonen og krigen er delvis av annen omfang enn etter at våpnene er nedlagt.

Norge kom i krig med Tyskland den 9de april 1940. Krigen opphørte den 9de juni samme år, da våpnene i Norge ble nedlagt. Den tyske krigserklæring av 25de april får i denne forbindelse ikke betydning.

Vårt folks standpunkt og vårt Stortings standpunkt før krigen var ubetinget nøytralt. Så langt vårt folk evnet, ble denne linje holdt. Nøytralitet tjener fredens opprettholdelse.

Det norske folk har aldri under ingen omstendighet på konstitusjonal veg - hatt allianse med Storbritannia. Vi har aldri gått med på å engagere oss i en verdenskrig.

Sympatier og vennskap er ethvert menneske berettiget til å slutte etter egen samvittighet og prøvelse.

Overfor okkupasjonsmakten plikter nå enhver i Norge ikke å utvise noen

form for fiendtlig handling. Om nordmenn i utlandet velger å gå i krig for Storbritannia, er det en frivillig sak. Norge som stat bindes ikke.

Hverken Kongen eller regjeringen Nygårds vold er berettiget til å la den norske stat være krigførende for Storbritannias sak. Storbritannia har intet rettskrav på at så skjer eller skal skje. Ingen av de krigførende makter har krav på, at vårt folk trekkes inn i Europas og verdens uløste spørsmål, for hvilke krig føres.

Det norske folk har nå krav på ikke å bli trukket inn i bitterheten, hatet, villheten, og ødeleggelsen.

Vårt folks heder og verdighet idag - da vårt land er okkupert - er ikke knyttet til kamp, men til fredelig arbeid. Vi plikter å unngå konflikter. Men har rett til å hevde våre krav i henhold til folkenes rett...»

Slik ble våre folkevalgte manipulert

Stortingssesjonen høsten 1946 var utvilsomt arbeidskrevende. En slik arbeidssituasjon gjør det forholdsvis enkelt å manipulere våre folkevalgte, vi behøver bare å gå tilbake til de såkalte EØS-lovvedtakene våre 1994 for å finne en klar parallell. Under åpningen av møte i Odelstinget lørdag 7. desember 1946 kl. 0900 tok presidenten, Oksvik, ordet og sa:

«Før en går over til dagsordenen vil presidenten forelegge en sak angående behandlingen av visse provisoriske anordninger. Presidenten vil foreslå at det fattes følgende vedtak: «Odelstinget anmoder Justiskomiteen om å avgir innstilling til lov om forlenget gyldighet av visse provisoriske anordninger». Ingen har uttalt seg derimot, og det anses enstemmig vedtatt.»

Til behandling denne dagen forelå innstilling fra justiskomiteen om midlertidig lov om bruk av dødsstraff, og debatten i den forbindelse er mer enn selsom. Første taler (Moseid) innleder med å si at han er blitt anmodet (usagt av hvem) om ikke å reise noen debatt, og at han har besluttet seg til å etterkomme henstillingen så langt det er ham mulig. Statsråden, Gundersen, opplyser (feilaktig) Odelstinget at spørsmålet ikke gjelder innførelse av dødsstraff, men spørsmålet om å beholde den dødsstraff

Av Synnøve Fjellbakk Taftø

som «er innført for ganske bestemte forbrytelser, nemlig landsforræderi og høyforræderi i krigstid og krigsforbrytelser, for de groveste former av den slags forbrytelser.» Chr. Oftedal refererte til prosessen mot Quisling som «en mønstergyldig prosess, om dette er både våre hjemlige sakkyndige og de utenlandske enige,» og Jon Lyng talte filosofisk om den lærdom fremtidige generasjoner kunne trekke av rettsoppjøret og dødsstraffens berettigelse i den henseende: «Vi mener derved å kunne redde vårt samfunn for den fare å komme ut i en lignende situasjon. Vi mener å kunne til en viss grad trygge selve eksistensberet-tigelsen for vårt kultursam-funn.» Dødsstraff-motstanderen Moseid fikk bare 9 andre representanter med seg i sitt forslag om å henlegge forslaget til lov om dødsstraff. Hans sluttinnlegg har imidlertid appell også til vår egen tid. I dette innlegget sa Moseid bl. a.: «En vrang vei er ikke rett, selv om det er mange som går den, og en ond gjerning blir ikke bedre av å gjentas.»

Men denne vandringen til det ordinære sakskartet for lørdag 7. desember 1946 er egentlig en digresjon. Temaet for denne artikkelen er de «visse provisoriske anordninger» som odelstingspresident

Oksvik fikk truffet «vedtak» om ved innledningen til møtet, et møte der hele 22 representanter var fraværende ved voteringen over dødsstraffen og sikkert langt flere ved innledningen av møtet.

Allerede 10. desember 1946, altså den påfølgende tirsdag kl. 0900 skal Odelstinget fatte lovvedtak om 34 eller 35 provisoriske anordninger og gi dem lvs gyldighet - etter innstilling fra justiskomiteen. Om dette sa justiskomiteens formann, Ramndal: «Som det er sagt i denne tilrådinga, var det heilt uråd for justisnemnda med den knappe tida ho hadde, ein snau dag, å fara gjennom det heile.» Ramndal sier ingenting om hvem som har kommandert justiskomiteen til å sette av mindre enn en dag på en slik sak, vi kan bare gjette. Men en justiskomite som i den grad gir etter for press at den ikke engang undersøker om de «provisoriske anordninger» den «forlenger», virkelig er utstedt av lovlig myndighet og på lovlig måte, den justiskomite er ikke navnet verdig.

I hvilken grad var så troikaen Solem-Arntzen-Hauges rettslige nyskapning vedtatt og utstedt av regjeringene Nygaardsvold og Gerhardsen? Dette gjenstår ennå å undersøke, og for å undersøke dette må man ha tilgang til London-regjeringens protokoller og korrespondanse, en tilgang jeg foreløpig ikke

har fått. Av særlig interesse er foruten selve Landssvik-anordningen (med oppgitt dato 15. desember 1944) også en anordning med oppgitt dato 4. mai 1945 «om tiltak for å hindre at landssvikere avgir stemme ved offentlig valg».

I St.meld. nr. 11 (1945-46) fortelles det at statsminister Nygaardsvold i et brev til det gamle Stortinget av 15. juni 1945 oppregnet de provisoriske anordninger som var utstedt i tiden 14. april 1940 til 12. juni 1945. Oppregningen er imidlertid utelatt i St.meld. 11, og en må derfor inn i Stortingets arkiv for å finne ut om Nygaardsvold virkelig har skrevet under på at Landssvik-anordningen er blitt utstedt av hans regjering. Der imot opplyses det i St.meld. 11 (1945-46) at Stortinget den 13. juli 1945 gjorde følgende vedtak: «De under 16. juni 1945 overleverte provisoriske anordninger som inntil de er behandlet av Stortinget er gjeldende lov, utstår til behandling til neste Storting.» Javelja. Gadd vite hvem som har formulert dette Stortingssvedtaket. Siden Stortingstidene for 1945 begynner med det nyvalgte Stortingets første møte 4. desember 1945, må man inn i Stortingets arkiv for å finne ut hva det såkalte «gamle» Stortinget virkelig gjorde, og på hvilken foranledning. Ettersom dette Stortinget hadde en funksjonstid

på hele 9 år, er det vanskelig å tenke seg at representantene ikke skulle være klar over at en beslutning som den ovenfor nevnte måtte treffes i Odelsting og Lagting for å være gyldig. Men Gerhardsens effektive sekretær, Jens Chr. Hauge, og hans «underordnede i Hjemmefronten», «rådmann» Platou (som høsten 1945 ble utnevnt til fylkesmann i Akershus), var vel ikke så bevandret i prosedyrene og syntes nok dette stortingsvedtaket var en grei metode for å få «vedtatt» sine kontroversielle regler.

Landssvikoppjøret er kritisert fra mange hold, grundigst kanskje fra svensk side. Kritikken har vanligvis gått på at oppjøret stred mot vesentlige menneskerettsprinsipper i Grunnloven og folkeretten. Disse argumentene er vektige nok, det fremgår faktisk at også London-regjeringen holdt troikaens forslag for å være grunnlovstridig. Solem-Hauge-Arntzen innrømmer sågar i brev til regjeringen Nygaardsvold at argumentet har vekt, men, som det heter; «med støtte i en særdeles rommelig forståelse av Grl. paragraf 97, mener de imidlertid å ha unngått direkte grunnlovskonflikt.» Tja, siden Solem selv var den som «ble satt til» å vurdere eventuell grunnlovskonflikt, er det vel ikke så underlig at troikaens mening om at det (Forts. side 6)

Eksil-Regjeringen oppfordret til å bryte æresord

Av et dokument datert Stockholm 31. oktober 1941 fremgår det at Regjeringen oppfordret norske offiserer til å bryte det æresord de hadde gitt etter kapitulasjonen i Trondheim. Dokumentet var stemplet *hemmelig* og ble sendt i chiffer til Norge av kap. Frisvold (?). (navnet er utydelig, min kom.) Offiserene ble oppfordret til å rømme til Sverige og der vente på mulighet til viderebefordring til England. Regjeringen hadde i følge dokumentet bevilget penger til underhold av familiene til dem som flykter. Befalet skulle rømme i et tempo som en fant hensiktsmessig.

Oppfordringen til flukt - åpenbart for å gripe til våpen mot den tyske krigsmakt - og derved brudd på æresord skulle i Norge rettes til fastlønnen feltdyktig befal K og B

samt uteksaminerte kadetter av Hæren. Av flyvåpenets styrker skulle oppfordringen rettes til fastlønte og vernepliktige veltrenet befal, dessuten til marinens faste vernepliktige offiserer og spesialoffiserer. Bare yngre folk skulle sendes, kun unntaksvis ønsket en personer over 40 år.

Hvordan kan jeg hevde at London-Regjeringen oppfordret til brudd på æresord? Hadde alle offiserer avgitt æresord? Ja, alle norske offiserer som ikke hadde rømt med Kongen til England 7. juni 1940 hadde med unntak av gen. Otto Ruge og oberst Gabriel Lund avgitt æresord. Gen. Ruge satt i krigsfangenskap i Tyskland og Lund satt i krigsfangenskap i Oslo, Møllergaten 19. Lund hadde dog ikke vært med i kampene da han var krigskommissær i

Av R. J. Hansen

Bergen da krigen brøt ut.

Neste spørsmål en selvsagt kan stille seg dersom en ønsker å beskytte London-regjeringen er: Ble alle offiserer også *avkrevd* æresord? Alle offiserer som pr. 10.06.40 oppholdt seg i Norge ble etter kapitulasjonen avkrevd æresord hvis de ikke ønsket krigsfangenskap. Gen.maj. Carl Erichsen og offiserene i 1. divisjon, som sammen med han hadde flyktet til Sverige, ble etter at interneringen i Sverige var over, avkrevd æresord.

De kalde fakta om norske offiserers æresord visste London-regjeringen. Den hadde lest kapitulasjonsavtalen. Derfor er det brudd på Haagkonvensjonen London-regjeringen begår når den oppfordrer norske offiserer til å

rømme landet etter 10.06.40 for igjen å gripe til våpen. De represalier Terboven gjennomførte da han og tyskerne oppdaget den pågående rømningen, må London-regjeringen bære det hele og fulle ansvar for! Likeledes må den bære ansvaret for at tyskerne etter desember 1941 begynte å sende norske offiserer til krigsfangenskap i Tyskland. Dette ble gjort for å hindre at flere norske offiserer fikk anledning til å bryte et avgitt militært æresord. Et avgitt æresord står meget sentralt i Haagvedtektenes Landkrigsreglement artikkel 10:

Krigsfanger kan frigris på æresord, hvis deres lands lover tillater det; i sådanne tilfeller er de ved sin personlige ære forpliktet til samvittighetsfullt å oppfylle så vel likeoverfor sin egen regjering som overfor den regjering

som har tatt dem til fange, de forpliktelser, som de måtte ha inngått. I slike tilfeller er deres egen regjering forpliktet til hverken å for-dre eller motta av dem noen tjeneste som strider mot det gitte ord.

Norges militære straffelov forutsetter at norske fanger, tatt av fiendtlig makt, lovlige kan underkaste seg frigivelse på æresord. Den norske militære straffelov § 90 fastsetter straffen til en krigsmann som bryter sitt æresord til fra 10 år inntil på livstid eller med døden. Denne straff gjelder også for den krigsmann som før krigens opphør bryter de betingelser på hvilke han ble løslatt fra fangenskap.

I tillegg til artikkel 10 viser jeg til nedenstående artikler vedrørende krigsfanger i Haagkonvensjonen:

(Forts. side 6)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
ROLV OLSEN

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Kontortider:
Tirsdag og onsdag kl. 11-15.
Telefon: 22 56 10 34.
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).

Giro: Post 0808.51 64504. Bank 6063.0501248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.

Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 100,-.

Utgiiver: A/S HISTORISK FORLAG
ISBN 0802-9652

Knut Hamsun

Knut Hamsun diskuteres og forklares side opp og spalte ned. Geniet som støttet Hitler, blir man visst aldri klok på. Bevisst eller ikke blir en mulig løsning på gåten unngått. Det hadde vært enklere å forstå mysteriet om man prøvde å se det hele i forhold til kommunismen. Men det overser de lærde. Dem om det.

Lund-kommisjonen

Venstresiden i norsk politikk skriker over seg i protest mot urettferdig behandling. Bare delvis kan vi være enig. Overvåkingen av dem var sikkerhetsmessig riktig. Arbeiderpartiet har selv mottatt penger fra Moskva. Da Hitler stengte kommunistenes kontor i Berlin, ble det avdekket økonomiske overføringer til Arbeiderpartiet. I Quislingsaken i 1932 stemte 2/3 av stortingsmennene for at det satt Sovjetbetalte agenter på Ap-benken. Og støtten fortsatte å komme.

Heldigvis snudde Arbeiderpartiet vestover ved Gerhardsens Kråkerøytale i 1949. Men noe hadde Håkon Lie & co. lært av sin fortid. Sovjetsamveldets medløpere måtte holdes under kontroll. Drømmen om et Sovjet-Norge levde videre i venstresiden i norsk politikk, også innen egne rekker. Med forbilde i ett-partistaters overvåking ble sikkerhetsmessige og partipolitiske interesser blandet sammen. Er det noen som tror at demokratiet seiret i 1945?

Hatet og de små menns jubelår

Av Guttorm Lien

En av våre største diktere, og Nobelprisvinner Knut Hamsun, fikk føle hatet og hevntørsten i full grad. Han fikk en hjerterå behandling. Nesten blind og døv 90 år gammel mann blir anbragt på sinnsykeasyl. For å undersøke hans mentale tilstand blir han utsatt for smertefulle hjerneundersøkelser. (Det var visse andre som burde vært mentalundersøkt.) Han blir fratatt sin formue og må tilbringe sine siste år i ytterste nød. (Giv maten til barnene, Marie.) Hvor var Kirken og alle de edle og fromme menn som Norge har sånn overflod av. Jo, de tiet og var med på dansen. For å få dømt Hamsun benekter man en kapitulasjonsavtale og lager lover med tilbakevirkende kraft. En politisk dom som ikke står tilbake for Moskvaprosessene. Æresbegreper er absolutt

mangelvare.

For en mann av Hamsuns støpning, var det lett å ta standpunkt i striden mellom Tyskland og England. De engelske sjørøvere som hadde underlagt seg ca. 1/3 av jordens befolkning og hadde den frekkhet å fremstille seg som de små nasjoners beskyttere, kunne ikke vente å få noen sympati hos Hamsun.

Hatet mot Hamsun skyldes selvsagt hans manglende Jøsing- og Anglomani.

Det norske folk ble så hjernevasket at de nå 50 år etter krigens slutt, ikke er istand til å forstå hva som egentlig foregikk både før og under okkupasjonen.

Hamsun svek ikke sitt land. Men for å dekke de virkelige skyldige for den ulykke som vårt land kom opp i, måtte man ha syndebukker. Og Hamsun sto laglig til for hugg. En skjenselsdåd som ansvarlige i sin tid vil bli husket for.

Quisling har sagt

30. mars 1940

Skal Norge reddes, må dette landsskadelige og ulovlige parti- og klikkvelde feies vekk. En handlekraftig nasjonal regjering må dannes, uavhengig av partipolitikken, og Norges nøytralitet og selvstendighet effektivt forsvares mot vestmaktens politiske og økonomiske overherredømme og deres forsøk på å trekke vårt land inn i krigen og sette sig fast her.

★ ★ ★

Under disse omstendigheter burde det gå opp for alle nordmenn, at Norges og Nordens livsinteresser i en vesentlig grad faller sammen med Tysklands, og at denne kjennsgjerning ikke innebærer noen risiko for vår selvstendighet, medmindre våre statsmakter i disse spørsmål handler på tvers også av Norges interesser.

★ ★ ★

På tross av all demokratisk-marxistisk agitasjon består et dypt *germansk interessefelleskap* såvel i kampen for Norges nøytralitet som i den nasjonale frihetskamp både mot det vestlige og internasjonale plutokrati og mot den østlige og internasjonale bolsjevisme, denne gigantiske kamp som i videre forstand er *Europas uavhengighetskamp og vår nordiske folkeretts Ragnarokkstrid*.

★ ★ ★

Hva en av de (mange) andre sa:

Det Quisling skriver viser bare at han står fullstendig utenfor enhver begripelse av utenrikspolitiske spørsmål.

Johan Ludvig Mowinckel

(sammen med Koht og Hambro «den forutseende utenriksledelse»)

Laber 1940 – mer krigersk etter hvert

Av Anton Olstad

Nils Rauken Olstad, fenrik f. 13. 04. 1890, deltok i kampene i Valdres, etterpå internert som krigsfange på Grini, forteller i et privat brev om oberst Gudbrand Østbyes oppfordring der om å få slutt på ufreden og få samfunnet i gang igjen.

Han skriver bl.a. (sitat): Ved vurdering av hendelsene i ettertid bør man huske at situasjonen i 1940 var mer usikker og holdningene helt anderledes enn de ble etter krigens slutt. Som en liten illustrasjon på dette kan jeg nevne at en av de gamle vakt-soldatene på Grini - som

hadde deltatt i første verdenskrig - hadde stått utenfor den gamle losjen ved festningen og sett på løslatelsen av krigsfanger. Han fortalte at sivile nordmenn hadde stått utenfor på gaten og ledd av krigsfangene da de kom ut. Tyskeren syntes det var en skammelig mottakelse soldatene fikk, og sa at hvis han var blitt tatt på den måten, ville han ha slått sivilistene ned med tornisteret.

Vi ble jo mer krigerske etter hvert, - og kanskje særlig etter at krigen tok slutt, men vi kan utvilsomt ha godt av å se nærmere på hva som egentlig foregikk i 1940.

(Sitat slutt)

Fredrik Jensen - 75 år

f. 25.03. 1921, skulle studere statsvitenskap, politikk og språk i Tyskland da krigen mot Sovjetunionen startet. Han meldte seg som frivillig og deltok til han ble såret siste gang den 22.04. 1945. Han ble kastet ut av sykehus av amerikane. Etter to år i krigsfangenskap, «slapp» han med tre måneder pluss tap av almen tillit hjemme i fedrelandet.

Etter hotellfagskole, som presenterist, gjorde Jensen karriere som restaurantmann i Sverige før han sammen med en svenske bygde opp et internasjonalt firma i kontormaskiner.

Fredrik Jensen innehar, som eneste nordmann, Jernkorset i Gull. 75-årsjubelanten er bosatt i Spania, og vi sender vår noe forsinkede gratulasjon.

Skam å være NS-barn?

Av Kari Berle

Vi er trolig minst 150 000 NS-barn i Norge. Vår felles bakgrunn er at en av eller begge foreldrene våre var medlem av det politiske partiet Nasjonal Samling i okkupasjons-årene frem til 1945.

Våre foreldre var synlige i det norske samfunnet. De hadde valgt noe de trodde på, og de ble dømt for det. Ca. 49 000 NS-medlemmer ble straffedømt ved landssvikoppjøret i årene 1945 til 1952. Hva så med oss NS-barn? Snakker vi om vår felles bakgrunn slik de fleste andre forteller om sin? Tør vi å være synlige i de sammenhengene vi er med i?

Dessverre er det ikke slik. Etter tyskernes kapitulasjon i 1945 lærte vi at det var best å tie, og de aller fleste av oss har nå tidd i mer enn 50 år. Man trenger ikke å være psykolog for å forstå at en slik taushet har hatt dyptgående innvirkning på vår utvikling som mennesker. Mange av oss har slitt og sliter fortsatt med angst og andre psykiske problemer. Dette har sin rot i trakassering og mobbing, særlig de første årene etter krigen, og fortliene de etterfølgende årene.

Selv har jeg fått fysiske smerter bare av å høre ordet NS-barn, men jeg vet at løsningen ligger i å akseptere denne betegnelsen på seg selv enten man vil eller ikke. Det er fristende å sammenligne med det bibelske løftet om at «sannheten skal gjøre dere fri».

Det er ingen skam å være barn av foreldre med NS-bakgrunn, slik det heller ikke er noen skam å være barn av lærerforeldre, kommunister eller en hvilken som helst gruppe mennesker i vårt land. Også for oss er det våre egne liv det kommer an på. Dessuten er det på tide at vi blir synlige - for andre - og for oss selv.

Aftenposten, mai 1996

Abonner på Folk og Land til et ungt menneske!

Kristen Gundelach (1891-1974)

var en av våre store lyrikere. Den stoppet ikke ved Allerede i 1916 med "Liv og lek" gjorde han seg bemerket. Han gjorde seg - som de fleste vet - bemerket også i årene 1940-45. Han var jo også en stor kulturpersonlighet!

Dom på åtte år, kom ut etter hvert - led vondt - han varså aldeles en åndens mann og ikke håndens. Han var produktiv til det siste. Vi bringer et brev som gir et grøssende bilde av seirherrenes justis. 1956.

Den stoppet ikke ved dommerens bord eller fengselets port.

Vi tar også med en smakebit fra hans sonettesamling "Den rå fred" fra 1951. (Eget forlag) Han gjendiktet også fra latin, fransk, spansk og tysk. Bl.a. oversatte (gjendiktet) han Goethes "Faust" i årene 1941-45. Opplaget ble makulert ved fredsutbruddet, men boken ble gitt ut igjen i 1956.

Brev fra Kristen Gundelach:

Kjære Otto

Undskyld den rare utenpåskriften, men jeg begynner å miste hukommelsen for navn (det er vel alderen) og jeg var ikke sikker på om du hette Carlsen derfor turde jeg ikke sette det, med galt etternavn kunne jo brevet blitt returnert fra poståpneriet.

Jeg vedlegger noen gjendikninger etter Francois Villen, som du saktens kjenner. Han hadde i det femtende årh.s Paris samme skjebne som jeg i det tyvende årh.s Norge. Uten sammenligning forøvrig. Jeg er jo så å si en skikkelig fyr og har en søt og skikkelig kone. (Han levde med horen Tjukke Margot og var en mangfoldig herre som var på nippet til å bli hengt, mens jeg bare er en sølle landssviker til 8 år). Men en likhet er det allikevel, han slapp med å bli forvist fra sitt miljø, Paris, og ble henvist til de ugjestmilde landeveie, jeg er uansett mange pene ord av kritikkerne stort sett forvist på livstid (ser det ut til) fra de ledende forlag og de blade som har råd til å betale noe videre, bare Morgenbladet og Nasjonen er meg vennligsinnet og et par ukeblader. Og en sjelden gang får jeg lese opp litt i Kringkastingen.

Disse gjendikninger er en avdeling i en stor fransk antologi som jeg har arbeidet med i flere år i ledige stunder og som jeg hadde håpet å få ut i høst - for å minne offentligheten om at det ikke bare er Andre Bjerke som kan oversette vers (han får alle bestillinger).

Men tross en meget sterk anbefaling fra vår fineste kjenner av fransk Dr. Asbjørn Arnes poesi (han var simpelthen begeistret «en prestasjon!» skriver han) så sa Dreyer forlag bente nei, erfaringene med Faust ifjor var nedslående 250 solgte eks. (ca. 425 kr. i roalty til meg og de gikk til avdrag på et forskudd). Da jeg umulig kan få noe annet forlag må jeg altså brenne inne med et værdifult kulturarbeide som utvilsomt ville hjulpet meg frem fra den skyggetilværelse jeg etter hine hårde dager er henvist til.

Norge skal være et åndsfritt og storslaget kulturland påstås det. Jeg har ikke merket noe til det - det har helt undgått min oppmerksomhet, man lar diktere forgå her som øst for jernteppet, dersom de er av en annen oppfatning en den offisielle. Jeg skrev en kronikk i Morgenbladet om tilfellet Pasternakk, jeg sa det jo ikke med rene ord men det skinte igjennom at jeg ikke bare tenkte på sovjet.

Nå før jul eier jeg ikke brensel (jeg må samle kvist og topp i skogen) og jeg har ikke penger å kjøpe for. Min kone har ikke tålt småfrysingen dag etter dag og er blitt syk av sterk bronkitt. Selv er jeg dypt nedfor på sinnet og skjønner ikke hvordan jeg skal holde ut denne håpløse tilværelse. Man dreper oss langsomt i dette utmerkede land.

Det er skam å be deg enda en gang - men har du anledning til å hjelpe meg?

Slependen 17.12. 1958
med vennlig hilsen

Kristen Gundelach

FRANCOIS VILION (1431-1463)

Et utvalg av hans vers i norsk gjendiktning
ved Kristen Sundelach

Fra det Store Testamente:

*I mine livsårs anno tretti
da mine skjendslers mål var fult
jeg hverken gal var, eller vettig,
skjønt jeg var døden nær av sult
den sommern, fanget og forfulgt
av biskop Thibault d' Aussigny.
Bisp? - la ham himle høitidsfult, -
men min bisp ikke! - nei gudfri!*

*La ham spre vievann og signe
i vårens tid den sådde mark,
men jeg vil helst en hedning ligne
hvor han går frem som patriark.
Mot mig var han en gjerrignark;
kaldt vann og nå og da en blei
svart brød så hardt som bakt av bark!
Gud bli mot ham som han mot mig.*

*Men skulde folk bli sinte på mig
og si at jeg forbanner ham,
da svarer jeg (og rett forstå mig):
Jeg skriver intet til hans skam,
jeg bare vil ha dette fram;
var han barmhjertig mot mig - godt! -
må milde Jesus, det Guds lam,
gjengjelde ham på sjel og skrott.*

*Men var han grusom mot mig - verre
enn her jeg kan med ord berette,
må da rettferdigvis Vårherre
for evig la ham svi for dette!
Deg Skriften maner oss med rette;
vår fiende skal vi ikke hate,
jeg stryker ham av regnebrettet,
til Gud vil alt jeg overlate!*

*Jeg gråter for de glade dager
da jeg slo gjekken løs som få,
alt merkes alderdommens plager,
min ungdom er gått fra mig nå,
men hvordan? - ved til fots å gå? -
på hest å ri? - akk nei, på ving
den svant som svalen i det blå,
og efterlot mig ingen ting.*

*Den svant. Jeg står igjen tilsist
fattig på viden og på vett,
med jordslått hamlet, tafatt, trist,
pengelens, husløs, losalt kledd.
Selv nære skyldfolk går mig tett
forbi, - med bortsnudd fjes. Og grunnen
er den; jeg mangler rett og slett
litt skillinger på kistebunnen.*

*Hvor er min venneflokk fra før,
så trofast i sitt hoppehav,
med vakker sang og friskt humør,
de skøierne, hvor blev de av?
Jo, noen gjemt og glemt i grav
og lemmene er smuldret hen.
Si fred, o Gud, som tok og gav,
lit det av dem som er igjen!*

*Eg låg og datt og rare drømme tyder,
eg tykkjer visa den er bakvend satt,
og månen galer, stjernekvidret lyder
og gaukenskiner i det grønne kratt.*

*Når blodet hett i heltens årer syder,
hans støvel sadles og hans merr blir dratt
som sverd av balgen til et mord på katt,
så erdet løier gode nordmenn nyder.*

*Men noen har magister-rang,
bevares vel, for gode hoder,
andre ser på sin tiggergang
og en er celestinerbroder,
og en chartrøser, varmt kledd på
med buken rund av livets goder.
Ja, så forskjellig kan det gå!*

*Når jeg ser disse hodeskaller,
stuvd sammen her, er saken klar:
D'Herrer dommere jeg dem kaller, -
nei skattefogder alle var,
- eller til Hallerne de bar
kål-kørjer, - hvad gjør det til saken?
For erkebisp og kjørekar
har skaller noenlunde maken.*

*Og en var aks, en annen tersket,
den ene gav, den andre krevet,
for noen over andre hersket
og blev betjent den gang de levde.
Men nå er livet fra dem svevet,
den tause kraniehaug forener
herrens - hvis pynt er sønderrevet -
med kraniet til hans fordums tjener.*

*Gid sjelene Guds himmel skuer
nå deres legemer er mold!
De edle herrer, skjønne fruer
som matet før sitt bløte hold
med fløte, uten måtehold,
kan aldrig mer sig more, mate,
for alt gikk ormene i vold.
Må Jesus deres synd forlate!*

*Ung Paris døde, skøn Helene,
og hård er døden, døv for bøn.
Den som strir ut strir helt alene,
kaldsvetter, pusten blir til støn,
mot hjertet sprenger galden grøn.
Hvem frelser da fra tenders gidtsel?
Ei fins den søster, bror, den søn
som vilde ta hans plass som gidsel.*

*Hver den som dør, han blekner, kovner,
nesen blir krum, hans årer stramme,
kjøttet blir slapt og halsen hovner,
hendene kaver, kalde, klamme.
O kvindekropp, så myk å kramme,
så kostelig, så glatt i hud,
skal også dig slik uferd ramme?
Eller flyr levende du til Gud?*

*Si mig hvor er (en sånnt kan sis)
Flora, den skjønne romerinne?
Hvem kan, om han er enn så vis,
si mig hvor Thais er å finne?
Og Ekko, skjønn som ingen kvinne,
hun som tar opp igjen de ord
en roper ut i ødets vinde?
Men hvor er sne som falt ifjor?*

*De skrider fremover med attersteg,
snur op til ned, erstatter lærd med leg
og omkalfatrer helt sitt "Hvem er hvem . . ."*

*For i et humor som er rent utrolig,
de setter Hamsun på et gamlehjem
og Arnulf øverland i æresbolig.*

Fra «Den rå fred» 1951

Stener i glasshus

Ansvaret for verdenskrigen er så ubetinget tillagt Hitler og Tyskland. Kritikkløst har man dømt Tyskland nord og ned.

Man overser, ja forneker, andre meninger om ansvaret for krigen enn den som ble den offisielle. Politikere, som den tidligere britiske premierminister Lloyd George og den amerikanske sendemann Joseph B. Kennedy legger uten videre ansvaret for Tysklands innmarsj i Polen og den britiske krigserklæring på urettferdighetene i Versailles-traktaten av 1919. Lloyd Georges erindringer av 25. mars 1919 og Joseph Kennedys telegram av 30. sept. 1939 bekrefter denne holdningen.

Som bekreftelse på Tysklands fredsønsker følger også Hitlers tale til riksdagen den 6. oktober 1939, hvor han bekrefter sine ønsker om for enhver pris å unngå en krig med vestmaktene. Premierminister Lloyd George skrev den 10. og 11. oktober '39 i Journal American og i Sunday Times hvor han betegnet Hitlers siste tale som grunnlag for en fredskonferanse og fortsatte: «Den virkelige krigen mellom Storbritannia og Frankrike på den ene siden og Tyskland på den andre er ikke begynt. Alle folk ønsker å unngå en ny verdenskrig. Et uoverlagt og avvisende svar på Hitlers riksdagstale vil fremkalle en fremmedgjøring av den offentlige mening i stedet for å vinne den for vår sak. I første verdenskrig kunne man forlange total gjenopprettelse av Belgia, det kan vi ikke kreve idag med henblikk på Polen. Det ville bety en utfordring overfor Russland.»

Et politisk hensyn som også den amerikanske sendemann i London, Joseph Kennedy noterte i sitt telegram til president Roosevelt den 30. september 1939:

«Mens det i begynnelsen av krigen ble oppgitt som grunn beskyttelse av uavhengigheten og opprettholdelse av Polens integritet, og å styrte Hitler, blir nå gjenoppsettelsen av Polen (sikkerlig det russiske Polen) mykt, men ganske tydelig styrtet ut i mørket.»

Lloyd George og Kennedy visste at Stalin med innmarsjen i Polen med den røde arme bare besatte de områdene av Polen som frem til 1921 hadde vært en del av Hvite-Russland og Ukraina. Først etter angrepet på Polen i 1920 fra disse senere Sovjetrepublikkene ble områdene

utskilt og etter den tysk-sovjetiske avtalen av september 1939 lovet til Sovjetunionen.

Berlin og Moskva trakk ved sin avtale i det store og hele grenselinjene lik dem som den britiske utenriksminister Curzon hadde foreslått som Polens øst- og Sovjets vestgrense. Imot denne grensen - «Curzon-linjen» - kunne ikke London gjøre større innvendinger.

På denne bakgrunn er det at Lloyd George setter frem spørsmålet i pressen: «Hvorfor ikke foreslå en konferanse for de viktigste stormaktene for å undersøke holdningen? Hitler synes å gå inn for en slik tanke. Russland kan ikke tilbakevise den, for det var jo det første landet som, alt for en måned siden, hadde foreslått det». Og så nevner han en viktig forutsetning for å oppnå et resultat av en slik konferanse: «Det er viktig at De forenede Stater blir overbevist om nødvendigheten av å delta i konferansen.»

Så til slutt kommer han tilbake til Hitlers riksdagstale: «Hitler har alt forelagt en del diskusjonspunkter, slike som avrustning, koloniene, den polske stat. Vi har muligheten til å forelegge andre diskusjonsemner. Ingenting kan tapes, men nye kan vinnes ved hjelp av en slik konferanse.» For ikke å la det bli med verbale kunngjøringer, innstiftet Lloyd George en «Komite for fredsaksjoner» og håpet på å oppnå gjenklang for den hos den sittende regjering.

Regjeringen ble imidlertid stående på sitt standpunkt og fraskrev den tyske ledelse all troverdighet. I stedet for å gå tilbake på sitt krav om tilbake-treden av riksregjeringen, innrettet Chamberlain-administrasjonen seg på en krigsvarighet på 3 år. Dette ble allerede gjort kjent den 12. september 1939 overfor alle miniseriene og forvaltningsorganene.

Chamberlain oppnådde støtte ikke bare fra Commonwealth, men også fra den tidligere tsjekkoslaviske Rikspresident Benesch. Denne hadde alt den 5. september 1939 sendt et telegram til Chamberlain, over hodet på den sittende president Dr. Emil Hacha, hvor det het: «Vi tsjekkiske borgere betrakter oss også i krig med den tyske armé, og vi vil marsjere sammen med Deres folk til endelig seier og befrielse av vårt fedreland.»

En «Krigserklæring» som var like så egenmektig som

Av Martin Aarre

den kunne bli en tung belastning for tsjekkerne. For alt fra 15. mars 1939 stod den tyske hær i landet, og heretter utøvde Konstantin von Neurath somriksprotektormakten over Bøhmen og Mæhren.

Chamberlain kunne ennå ikke, fire uker etter at fredsbestrebelsene startet, gå inn på Lloyd Georges hensikter fordi han fikk i fanget temmelig harde og avgjørende ord om Polen fra Moskva. Der hadde nemlig utenriksminister Molotow i sin tale til «den 5. overordentlige forsamling av det øverste Sovjet i forbindelse med Polen-spørsmålet bl.a. uttalt:

«Det må også legges vekt på det polske nederlaget og på oppløsningen av den polske stat... Den tysk-polske krigen tok på grunn av svikten hos den polske ledelse en hurtig slutt. Som man vet, ydet den engelsk-franske garanti ingen hjelp til Polen.»

Den videre kampberedskap til den britiske og den franske regjering kommenterte han slik:

«Når man idag taler om de europeiske stormakter, befinner Tyskland seg i stillingen til en stat som ønsker seg en raskest mulig slutt på krigen og som tilstreber fred, mens England og Frankrike som igår uttalte seg mot hvert angrep, nå går inn for en videreføring av krigen, og setter seg imot en slutt på freden. Rollene har altså skiftet. Forsikringen til den britiske og den franske regjering til rettferdiggjørelse av deres nye innstilling, hvor de bl.a. henviser til forpliktelsen overfor Polen, forfeiler totalt sin hensikt. Den britiske og den franske regjering vet det, men på tross av det vil de ikke avslutte krigen, og søker derfor etter en ny rettferdiggjørelse for en videreføring av krigen mot Tyskland.»

Som en bekreftelse av Molotows utredning besluttet det øverste Sovjet «tilslutning av Vest-Ukraina og forening med Den Ukrainske Sovjetrepublikk» og proklamerte: «Inndragning av storbruk og nasjonalisering av banker og storindustri».

Premierminister Chamberlain møtte Molotows uttalelser med henvisning til «de spontane kunngjørelser av Samhørighet og troskap fra de britiske dominions, til tross for at ingen har oppfordret til disse lovnader».

I Berlin registrerte man

denne avvisning med oppmerksomhet og vendte seg via hemmelige kontakter til den franske regjeringen. Her støttet man seg også til innflytelse fra de nøytrale statene. Disse følte seg utfordret av den britiske «Kontrabande-resolusjon av 4. september 1939» som forhindret deres handel med Tyskland. Denne fornyede sjøblokkade hadde man alt protestert mot i London.

De skandinaviske landene, Danmark, Sverige, Norge og Finland gikk til offentligheten med sin erklæring, som «hevde retten til, for sikring av deres ervervsliv, å opprettholde tradisjonell handelsforbindelse med alle stater, også de krigførende.» Og Sovjetunionen protesterte den 26. oktober 1939 mot Londons «Proklamasjon mot kontrabande».

Fornærmelsen av belgisk og nederlandsk luftrom, ved engelsk overflyvning den 4. og 9. september 1939 og det engelske bombardementet av Esbjerg den 5. september 1939, gav etter Berlins mening de fornærmede statene en negativ holdning overfor Storbritannia og tilsvarende positiv like overfor Tyskland.

Generalfeltmarsjall Hermann Göring (iflg. Hitlers erklæring av 1. september 1939 innsatt som førerens og rikskanslerens etterfølger) mente etter disse hendelsene at hans time var kommet til å sende fredsforløpere til Frankrike for å få slutt på krigstilstanden mellom Tyskland og de to vestmaktene.

Disse fredsforløperne er dokumentert gjennom telegram fra den amerikanske sendemann i Paris, William C. Bullitt til President Roosevelt høsten 1939. (Telegrammene er kommet til rette gjennom forskningen til Zeitgeschichtlichen Forschungsstelle Ingolstadt (ZFI) og Franklin D. Roosevelt-biblioteket i Hyde Park, New York).

Roosevelts personlige venn og utenrikspolitiske sjefsrådgiver meddelte den 11. desember 1939 til Det hvite hus at det foregår «visse politiske manøvrer som gir fungerende utenriksminister Daladier stor personlig tilfredsstillelse, nemlig at inntil for en uke siden sendte den tyske regjering emissærer med fredsforslag.»

Etter Daladiers fremstilling inneholder de «et absolutt herredømme over Polen og Tsjekkoslovakia». Den franske ministerpresident var imidlertid «Absolutt bestemt

på ikke å godta noen av disse forslagene, men for å holde tyskerne fra å gå til angrep høsten 1939 ville han imidlertid «Få dem til å tro at han eventuelt kunne godta det ene eller det annet av disse forslagene». Av denne grunn har han «Tatt alle disse forslagene til overveielse, behandlet dem i dager og uker for deretter å svare med nye spørsmål, så lenge det lot seg gjøre å fortsette forhandlingene».

Daladier betrodde Bullitt fra hvem i Tyskland disse fredshenvendelsene stammet, slik at den amerikanske sendemann kunne melde følgende til presidenten: Alle de tyske forslagene kommer fra Göring. (The german proposals had all come from Goehring).

Det spørsmålet som Daladier stilte, nemlig om det fantes «Bevis for at Göring var beredt til å kaste Hitler, var åpenbart vanskelig å svare på, slik at den franske ministerpresident etter egne overlegninger, ikke lenger fant seg i stand til «å holde tyskerne igjen.»

Som Bullitt telegraferte til sin sjef i Det hvite hus, var Daladier meget tilfreds med seg selv og sin holdning til de tyske fredsemmissærene, idet han hadde oppnådd å holde tyskerne fra å gå til angrep i løpet av høsten 1939. Og «fordi han mente at Frankrike og England ville være bedre rustet til å møte et tysk angrep om våren.»

Som sannsynlig angreps-tidspunkt nevner Daladier i sin samtale med Bullitt «Mars» og «følte seg helt overbevist om at angrepet ville finne sted over Holland og Belgia.»

En antagelse som jo viste seg å holde stikk, og som viste at britiske flys overflyvninger av hollandsk og belgisk luftrom også kunne gis en bestemt mening, men som ikke er vurdert inngående i historisk sammenheng.

Den virkelige rollen som Hermann Göring spilte i disse ukene og månedene er ikke belyst, og venter på en upartisk vurdering. At det ble felt en dødsdom over ham i Nürnberg og den utbredte angsten hos tyske historiskrivere for å stille spørsmål ved den praktiserte seiersjustis, står åpenbart i veien for en slik undersøkelse.

Ikke bare var den høytdekorerte flykapteinen fra den første verdenskrig også den ube-

(forts. side 7)

Forsoning er mulig . . .

(Forts. fra side 1)

intelligente, de flittige, selvstendige bønder, moralske kristne. Stalin satte til slutt tilbake «sitt» folk. (Han var ikke russer en gang, ossetiner eller georgier opp fra bergene ikke langt fra Tsetjenia, og skikkelig aksentfri russisk lærte han ikke å tale før under radiotalene under krigen). Han utryddet intelligensen i nasjonen. Han satte det russiske folk tilbake fra 7. plass i verden, hva levestandard angår, til gradvis redselsforfall som idag selv nordafrikanske republikker er forskånet for. Hitler fikk drept 4 til 6 millioner jøder. En redsel. Men i sammenligning med Stalin en smågutt i redselgjerninger og udisiplinert råskap. (PRIKAZ nr. 227 og 270). Jeg tror at med tyske ingeniører over russiske fabrikker (det vil si tysk seier), ville levestandarden i Russland i dag ikke ha vært dårligere enn i de land som Amerika invaderte ved slutten av krigen. Legionærene, NS, så jo alt dette i 1941 og ville skrike det utover hele Norge. Vi lo og kastet stein på dem fra bakhold: «Tenk å være imot sosialisme og statsdrift, lykken for alle!»

Jeg tror også at de amerikanske, engelske og arabiske soldater taler sant, når de sier at de under Golf-krigen slett ikke kjempet mot det irakske folk, men mot Saddam Husseins hysteriske erobringplaner. Jeg tror fullt ut på de russiske soldater i dag som sier at de slett ikke kjemper mot det tsjetsjenske folket, men mot Dudajevs farlige aggresjon som lett kan bli døden for det føderative Russland, med resultat oppspaltning i «nasjoner», dvs. stammer i uavlatelig småkrig mot hverandre, som alltid før russerne skapte jernbaner og byer og en viss europeisk kultur i disse øst- og syd-områdene.

Det tok jo lang tid før vi gymnaslærere i historie åpent kunne dosere sannheten at Hitler helst ville ha et virkelig nøytralt Norge, men at franskmennene (og engelskmennene) var de første som laget planer og organiserte hæravdelinger for okkupasjon av Norge. «Bedre at hele Norge ble frontlinje og brent ned enn at fronten skulle gå over Ardennene». Jo, nå når arkivene åpnes, står i mangt legionærene, som ofret sine liv mot bolsjevismen, som seierherer til slutt når det gjelder innsikt i bolsjevismens trusel.

En takk til oberst Basistov og til alle nyvåkned russiske intellektuelle (et hjelpeløst

mindretall) som ville tale med en viss forståelse for de norske legionærer. B. har allerede lovet å komme innom oss når han med kone neste år besøker Spania. Den kloke redaktør av F&L, Warendorph, har allerede med sin kone vært våre æresgjester i vårt romslige hjem her. Enhver leser av F&L er velkommen til å se innom oss. De aller fleste gamle NS-folk var intellektuelt betydningsfulle folk, det viste intelligensmålinger som vi jøssinger etter krigen foretok for å finne det motsatte resultat. - «Verden er liten», skriver Basistov i sitt siste brev til meg: Lite kunne han drømme at hans unge venner fra okkupasjonen av Tyskland, barna til to av de høyeste russiske offiserer, nå bor fast her i Spania og er Åses og Arnes beste husvenner her under solen. Ja, Basistovs datter var klassekamerat med D. under kjemi-studiet i Moskva!

Det var en tullete tid 1940-45. Nå skal vi være perlevenner alle - i - hop, som vi rause nordlendinger sier: Velkommen inn i vennskapsklubben! Besøk

*Åse og Arne Roll,
Calle SOL 122, Torreta 3,
Torrevieja, Alicante.
Telefon fra Norge:
00 34 6 57 14 771.*

Anne Røy

En utfordring . . .

(Forts. fra side 1)

liderte med. Allerede i det gamle Roma sa de: Tiden forandrer seg, og vi med den. Jeg har vondt av de menneskene i vårt land som ikke kan frigjøre seg fra det åk, det trykk som de kommunistiske idéer har lagt over dem. Gud være lovet, Russland slo inn på sivilisasjonens, demokratiets utviklingsvei. Verden har grunnleggende forandret seg etter knusingen av det sovjetiske imperium. Da forsvant inn i fortiden den kalde krig, kjernevåpen-kappløpet, skjebnesvangre verdenskonflikter, ideologiske stridigheter som spaltet våre folk fra hverandre. Og hvor er nå standpunktet, ståstedet, for de gamle krigere på alle gamle fronter? Jeg tror at for dem, som kjenner krigen, er det spesielt kjærkomment med disse store forandringer. Vår plikt i dag er å fremhjelpen den prosess som nærmer folkene i de forskjellige land til hverandre. Kanskje er det ikke verdt av oss, ikke nødvendig, at vi fortsetter å grave oss ned i vår fortid for å vise akkurat vår rett i denne så kompliserte, stridige fortid. Til sy-

vende og sist var vi alle ofre for vanvidd, menneskelig utålmodighet, utålelighet, og grådighet etter makt. Det er en meningsløs oppgave i dag å lage et regnskap til begge sider (dvs. hvem hadde mest rett, A.R.s anm.). På disse femti år etter krigen er det fremvokst mer enn én generasjon. Det beste vi kan gjøre for dem, de unge i dag, er å gi dem et eksempel på tilgivelse og forsoning. Jeg husker møtet i St. Petersburg med Olaf Lindvig, Egil Ulateig, Hans Hvite Bang. Dette var et vakker møte med folk som hadde overvunnet de hindre som tidligere hadde delt oss den gang i fortiden, et menneskelig møte, vennlighetens møte. Jeg tror at vi alle forstod at overbærenhet og tilgivelse er tegn på sanne krefter og edelhet. Jeg benytter anledningen gjennom dette åpne brev i F&L å hilse dem i sannhet hjertelig.

Her rundt Leningrad foregikk de svære kamper, her døde hundretusener av mennesker, russere, tyskere, finner, spanjoler, nordmenn, hollendere - folk av alle nasjonaliteter. I vår by diskuteres nå forslaget om å sette opp på Pulkovskij-høyden et Kors, som et symbol på forsoning, som kan forene folket i vårt land, våre forbundsfeller og de tidligere fiender.

Så lenge dette store Kors utenfor St. Petersburg ikke er kommet på plass, skal et forsoningskors stå i våre hjerter og i våre tanker.

Slik ble våre . . .

(Forts. fra side 2)

«taler sterke grunner for å tolke paragraf 97 mindre strengt...» ble stående som det såkalte Landssvikoppgjørets fundament. (sitatene i dette avsnitt hentet fra Ot.prp. 66 (1945-46, side 112).

Pussig nok kritiseres «landssvikoppjøret» ikke for den mest iøynefallende grunnlovstriden, nemlig at det var et oppgjør basert på dommer uten lovgrunnlag og straffer uten domsgrunnlag (grl. para 96). Hva gjorde troikaen Solem-Arntzen-Hauge for å hindre kritikk på dette, «farlige» grunnlaget? Bare de som har erindringer fra slutten av 1940-årene kan gi svar, for i stortingsdokumentene er problemstillingen omhyggelig unngått frem til lovfesting av «retten» til å «vedta» frihetsstraff ved forelegg, noe som skjedde lenge etter at de ulovlig «vedtatte» straffene forlengst var avsonet.

Også punkt om at det norske landssvikoppjøret stred mot folkeretten, har sin fulle

gyldighet. Når det gjaldt erstatningsspørsmålet, var Hauge og co, fullt på det rene med dette. Derfor ble presentasjonen av den interallierte erstatningsavtalen i Stortinget holdt hemmelig helt til frigjøringsjubileet i fjor. Årsaken til dette antas å være at saksordføreren i klartekst gjorde rede for at Norge i denne internasjonale avtalen hadde forpliktet seg til ikke å søke erstatning for eventuell skade under okkupasjonen på annen måte, eksempelvis ved erstatning fra NS-medlemmer eller inndragning av tyskgifte kvinners formue. Men det norske «landssvikoppjøret» har langt flere aspekter som strider mot folkeretten, jeg nevner i fleng; forfølgelsen av barn med tyske fedre og underslaget av oppfostringsbidrag betalt av den (vest)tyske stat på vegne av falne tyske soldater, den nasjonaliseringen av tyskgifte kvinner og unnlattelsen av å gi tyskgifte kvinner tilbake sin norske statsborgerrett, underslaget av krigsseilernes inntrukne hyrebeløp, osv. osv.

Landssvikoppjøret i Norge skriker på en skikkelig gjennomgang. Må denne gjennomgangen vente til den siste rammede er død og begravet?

Eksilregjeringen . . .

(Forts. fra side 1)

hvilken han har forpliktet seg på ære, eller mot dennes forbundsfeller, taper retten til å behandles som krigsfange og kan stilles for domstolene.

Som alle vil forstå var det grove forbrytelser Londonregjeringen oppfordret offiserene til å begå.

Begrunnelse for at bare avtalen i Narvik mellom Wrede Holm og Dietl og den endelige avtale mellom den norske Overkommando og den tyske Overkommando undertegnet i Trondheim 10.06.40, er de eneste avtalene hvor æresord er nevnt, finnes ved å studere følgende avtaler;

- mellom stabssjef oberst Schioetz, 2.div. og major 1. G. Baron Freytag von Loringhoven av 03.05.40 undertegnet i Rindalen
- mellom major Kolbjørn Knudsen IR 13 og oberst og regimentskommandør Kratzer av 04.05.40 undertegnet Steinkjær
- mellom kaptein Graff 4. norske batteri A.R. 1 og Führer der Kampfgruppe Maetsche. Feldpostnummer 24 994 A-undertegnet 02.05.40 i Fredrikstad

- mellom oberst T. A. Dahl gruppe Vestre Gausdal og der deutsche Truppenführer oberleutnant Beuer av 29.04.40 undertegnet i Vestre Gausdal

- mellom major Backer, major Graff, kaptein Vogt 2. Div. og major Schroeder og oberstløytnant Wachsmuth de tyske troppeførere av 15.04.40 undertegnet Evje

De avtaler jeg har nevnt over, kan leses på Riksarkivet. Avtalene ligger i Forsvarets Krigshistoriske arkiv, hyllenummer 2B07252 boks 198.

I forbindelse med avgivelsen av æresord er det riktig å referere til gen. Otto Ruge proklamasjon til de norske offiserer av 12.06.40. I proklamasjonen viser generalen til den avtale han har inngått med den tyske Overkommando og henviser til § 4 som lyder:

Etter utlevering av de tyske fanger samt våpen og militærutstyr skal den tyske Overkommando tillate offiserer, underoffiserer og menige som ikke er yrkesmilitær å vende tilbake til sine hjemsteder. Yrkesmilitær har valget mellom å gi sitt æresord på ikke mer å gripe til våpen mot Det Tyske Rike eller dets forbundne i denne krig, eller ærefullt krigsfangenskap. Offiserer får beholde sine personlige våpen.

Videre i proklamasjonen refererer generalen til Haagkonvensjonen artikkel 10 og 11. Men mot sin selvfølgeligelige plikt opplyste han ikke sine offiserer om artikkel 12. (Se over.) General Ruge utsatte derved sine offiserer for strenge straffer ved ikke å opplyse dem om de konsekvenser det ville få for dem om de senere i krigen skulle gripe til våpen mot Tyskland eller dets forbundsfelle. Generalen prøver seg som jurist i sin proklamasjon ved å si at Haagvedtektene ikke angir tidsbegrensning på varigheten av et avgitt æresord. Men det, tidsbegrensningen av det avgitte æresord, var regulert i avtalen mellom general Ruge og den tyske Overkommando.

Historien om æresordet fortjener en slutt. Den 8. mai 1943 skrev Oberquartiermeister Kühl et brev til Innendepartement Zivilverwaltung für Heer und Marine hvor han omtaler de norske offiserer og deres forhold til æresord. Hr. Kühl sier følgende:

« . . . Die gemachte Erfahrung haben dagegen gezeigt, dass der Begriff Des «Ehrenwort» in Norwegen nicht die hohe

Wertung hat wie in Deutschland. Essind nicht nur norwegische Offiziere trotz des gegebenen Ehrenwortes ausser Landes gegangen, um sich im Kampf gegen Deutschland zu betätigen, sondern sie haben sich auch an deutschfeindlichen Organisationen innerhalb Norwegen beteiligt.

Die Tatsache, dass überhaupt ein gegebenes Ehrenwort von norwegischen Offizieren überhaupt gebrochen werden konnte, zeigt, dass ein «Ehrenwort» in Norwegen nicht die Sicherheit bietet, die nach deutscher Auffassung von ihm erwartet werden muss.

Ein Befreiung derjenigen Offiziere, die seinerzeit ehrenwortliche Erklärungen abgegeben haben, von der angeordneten polizeilichen Kontrolle kann daher nicht genehmigt werden.»

Det var med andre ord fryktelige konsekvenser det fikk for norsk omdømme at London-regjeringen oppfordret de norske offiserene til å komme til England.

Det kan bli vanskelig å stole på norske myndigheter vis a vis både tosidige og internasjonale avtaler når dette blir kjent.

Noen burde avkreve myndighetene en forklaring på hvorfor de oppfordret til offiserenes brudd på de avgitte æresord.

Stener i glasshus. .

(Forts. fra side 5)

stridte nr. 2 i Tyskland (Hitlers tale i september 1939) og en meget søkt samtalepartner for utenlandske, særlig amerikanske besøkende, men fremtrådte få dager etter Daladiers opplysning, som bakmannen for videre fredsfølere.

Dette beviser et telegram som den amerikanske ambassadør i Oslo, Francis Harriman, den 22. desember 1939 sendte til State Department og ble funnet av medarbeidere på Tidshistorisk Forskningscenter Ingolstadt (ZFI) i National Archives. Det er satt opp i 7 punkter.

Punkt 1. viser til garantiene for de videre informasjonene og nevner professor Wilhelm Keilhau, tilknyttet Nobel-instituttet, som nylig sendte Trygve Gran, en velkjent norsk flyver og nær venn av Göhring, til Berlin for å skaffe opplysninger om de herskende tyske holdninger i tyske lederkretser.

Trygve Gran, nordsjøflyveren, som i første verdenskrig

var offiser i det Britiske flyvåpenet, møtte Göhring og fikk av denne anbefaling til utenriksdepartementet i Berlin for å bli gjort kjent med de tyske forestillinger om en hurtig slutt på krigstilstanden mellom Tyskland og de to vestmaktene.

I punkt 2. gjengis: «Gran returnerte til Oslo igår, etter å ha hatt en personlig konferanse med Göhring. Denne samtale fant sted i utenriksdepartementet ved hvilken han selv, Gran og høye embedsmenn var til stede. «Göhring tilkjennega» fortsetter Francis Harriman i telegrammet, «da han ikke er utenriksminister kan han ikke svare på alle Grans spørsmål under fullt ansvar, men det som utenriksdepartementet meddeler, er også hans mening.»

I punkt 3. og 4., gjengir Francis Harriman erklæringen til de tyske deputerte om Berlins grunner for å gå sammen med Moskva for å slutte en avtale. Ifølge disse var meningen til den tyske ledelse at avtalen var nødvendig.

I fortelsen av de tyske løftene i den såkalte «hemmelige tilleggsprotokoll» til Hitler-Stalin-pakten av 23. august 1939 med hensyn til Sovjets innflytelsessfærer i Baltikum, Polen og Romania avla Grans samtalepartnere usedvanlige tilståelser og erklærte ifølge Grans h.h.v. Harrimans telegram av 22. desember 1939: For å oppnå avtalen med Russland var Tyskland nødt til å forsikre at de ikke skulle gripe inn i tilfelle et russisk angrep på Finland, og ved mulige angrep på Sverige og Norge, om disse landene erklærte Russland krig for å bistå Finland. (Forts. side 8)

Idet man går over på de egentlige fredssamtaler, betegner de tyske departementsrepresentanter «Finland som tapt hvis krigen i vest fortsetter» og tilføyer «at dette er en ulykkelig omstendighet, for det tyske folk og wehrmacht føler full sympati for Finland.

Idet følgende tegner Grans forhandlingspartnere et dystert bilde av den videre utvikling i Skandinavia «som til syvende og sist vil ende med Sovjets inntakelse av Narvik og Spitsbergen».

Disse utfall mot Skandinavia ville det tyske rike sette seg imot «Så sant freden i vest kan oppnås», lokket de tyske samtalepartnere med. Ord om annet gav de Gran med på veien: Hvis fred kan oppnås, er det Tysklands vilje å bryte fullstendig med Russland og til og med gi Finland militær støtte, så sant situasjonen tillater det.

Videre: «Stalin har foretatt seg så mye som Hitler

ikke er enig i, at en utvei til Casus belli kan finnes.»

Et av de «tiltak som Hitler ikke bifalt, kunne være Sovjets innmarsj i Øst-Polen, som man ikke hadde regnet med i Berlin. For i den «hemmelige tilleggsprotokoll» til Hitler-Stalin-pakten sto ingenting om annekasjon, men utelukkende om innflytelses-sfære».

Den tyske fører følte seg, om ikke dupert av sin kortsiktige kompliserte kombattant, så i alle fall stilt overfor en fullendt kjensgjerning.

Innrammet av det finske og skandinaviske spørsmål la så de høye departements herrer i Hermann Görings ånd frem Berlins forestilling om en slutt på krigen og uttalte:

Punkt 5. Tyskland er villig til å gå inn i fredsforhandlinger hvis initiativet kommer fra De Forente Stater, eller hvis ikke, fra Italia, og så fremt Britannia og Frankrike ikke stiller noen forhåndsbetingelser, på samme grunnlag som andre stater. For så å forelegge de tyske innrømmelser.

Da gir Berlin avkall på den formelle slutt på våpenstillingsavtalen og tilmed på blokadeavbrudd som for-betingelser for forhandlinger, unntatt korridoren Dan-zig. Tilmed Tsjekkoslovakia ville bli gjenopprettet, dog uten tilbakevending for den emigrerte Statspresidenten Edvard Benes.

Med hensyn til det gjen-tatte kravet fra vestmaktene om gjenopprettelse av Polen og kanskje med hentydning fra Lloyd Georges av 10./11. oktober 1939, fikk Gran høre i utenriksdepartementet at den fra Berlin tilrådde freden «vil være den eneste muligheten for Storbritania til å gjenopprette Polen uten å måtte føre krig mot en tysk-russisk allianse.»

Forhandlingsstilskyndelsene, som i Professor Keilhau øyne fortjenete å bli tatt alvorlig, da Tyskland, etter Grans inntrykk var sterkt nok til å yte motstand i lang tid, så hvis freden kom i stand nå, ville verden bli spart for uoverskuelige lidelser.

Av den grunn anbefalte han at informasjonene fra Berlin burde gis «en viss offisiell amerikansk form». Selvsagt skulle man behandle dem meget konfidensielt, for tyskerne hadde erklært at de ville demtere en slik informasjon hvis den kom offentlig-heten for øre.

Den siste betingelsen har Washington oppfylt. Men hvorfor Roosevelt-administrasjonen har forbigått appellen om formidlingen av en freds-konferanse må bli en oppgave for videre etterforskning.

BOKTJENESTEN

Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo. Telefonbest.: 22 56 10

..... eks. Vidkun Quisling: Russland og VI (Innbundet)	kr. 285,-
..... eks. Vidkun Quisling: Russland og VI (Heftet)	kr. 164,-
..... eks. Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	kr. 50,-
..... eks. Odd Melsom: NS og fagorganisasjonen	kr. 50,-
..... eks. Knut Steenstrup: Dilemma	kr. 50,-
..... eks. Arne Tellefsen: Når forsvarret forfaller	kr. 25,-
..... eks. Sundra Sand: Hva er Kristen Samling?	kr. 5,-
..... eks. Sundra Sand: Noen erindringer fra tiden omkring Vidkun Quislings siste dager	kr. 5,-
..... eks. Roald A. Nielsen: "Solbris Ohoi!"	kr. 50,-
..... eks. Anna Kientopf: Det fredsfjendtlige trauma	kr. 50,-
..... eks. Svensk frivillig: Ragnarök	kr. 130,-
..... eks. Hans Gervik: Refleksjoner etter 50 år	kr. 50,-
..... eks. Tom B. Jensen: Bibliografi over Nasjonal Samlings periodiske skrifter 1933-1945	kr. 50,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskudsbetaling til:

Postgiro 0807-5.15.02.89. Bankgiro 6063.05.00926 eller ved **sjekk i kontanter eller frimerker.** (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. .... som betales slik:

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr.: ..... Sted: .....

REGIMENT NORGE

Beretninger, historier, bilder, kart og alt som har med, og belyser hendelser fra denne tiden er av interesse med tanke på bok, og for å sikre det for ettertiden.

Henv.: "ROLF", INO, Boks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo

Ønsker å kjøpe eldre NS og SS litteratur,

samt «effekter, fra den gang . . . Irene Sverd-litteratur og lignende», særlig "Fronten", er av seriøs interesse.

Ring eller skriv direkte. Diskresjon om ønskelig, - en selvfølge. Treffes best fra kl. 14-21, alle dager.

Jan-Erik Kvamsdahl, Kjelsåsavn. 101, 0491 Oslo. Tlf./fax: 22 15 96 00.

Aftenposten:

DAGENS KRONIKK

"Fremtidens dom vil kanskje ste feilinvestering i straff", være at narkotikapolitikken skriver professor Johs. har vært vårt århundres stør- Andenæs.

FEILINVESTERING

Det er egnet til forundring råd og dåd da landet ble når Johs Andenæs, som deltok i etterkrigsoppjøret, kan mene at narkotikapolitikken kan ha vært vårt århundres største feilinvestering i straff. Etterkrigsoppjøret dømte i høyere grad politisk opposisjon mot de aktuelle makthavere enn bistand til fienden i

I. C. Stridsklev, Skien

Flere misforsto

I dens senere tid har jeg gjennomgått en rekke avisreferater fra «oppgjøret» i årene 1945-49. En ting som går igjen i de fleste referater, er hånlig bemerkninger til de tiltalte som hevdet at de ikke forsto at Norge var i krig etter at forsvarssjefen, general Ruge, hadde etterkommet regjeringens ordre om å innstille fiendtlighetene mot Tyskland i juni 1940.

Jeg har også gått igjennom en del dagbokopptegnelser, forfattet av fremtredende nordmenn i 1940, og erindringer skrevet av Nygaardsvold og noen av hans statsråder. Og her oppdager jeg noe sensasjonalt: Heller ikke nordmenn i de mest fremskutte stillinger innenfor Høyesterett, regjering og forsvar har forstått at krigen fortsatte! Jeg skal nevne noen eksempler:

1) Høyesterettsdommer Thomas Bonnevie skriver i sin dagbok 17.06. 1940: «Dommer Klæstad sa da jeg traff ham og Evensen på Karl Johan ved middagstid at nå mente han at Kongen måtte vende hjem.» Jeg stiller spørsmålet: Kunne dommer Klæstad ha uttalt seg slik hvis han hadde forstått at Kongen var reist til England for å fortsette krigen?

2) En annen kjent h.r. dommer, Johan Rivertz, har tydeligvis heller ikke forstått noe om den fortsatte krigførsel. I dommer Bonnevis dagbok for 11. juni 1940 står nemlig følgende å lese: «Rivertz hevdet at Stortinget burde sammenkalles og at Stortinget så burde gå til oppnevning av en «ny regjering» i Oslo med sikte på at denne nye regjering så skulle forhandle med tyskerne om separatferd.»

3) H.r. justitarius Paal Berg må i 1940 ha hatt like «galt» syn på «fortsettelseskriegen» som NS-folkene. Dette framgår av T. Bonnevie: Høyesterett og riksrådsforhandlingene s. 31: «I så henseende står det fast at Berg faktisk... denne... ettermiddag (17.06. 1940) gikk til minister Beck-

Av John Sand

Friis for å få bragt på det rene om denne kunne og ville formidle en telegrafisk henvendelse fra presidentskapet til Kongen med anmodning til Kongen om frivillig å abdisere.»

4) Kirkens primas, biskop Berggrav må også ha delt NS-medlemmenes oppfatning i det her berørte spørsmål. I rapport nr. 641, datert 13.06. 1940, beretter den svenske minister Beck-Friis til svensk UD at han er blitt oppsøkt av Berggrav, og at biskopen fortalte ham at han (Berggrav) med tilslutning av Paal Berg og flere fremtredende personligheter, hadde foreslått for den tyske forhandler Delbrügge, at administrasjonsrådet skulle erstattes av et riksråd, «varjamte riksrådet i motsatt til administrasjonsrådet skulle søke oppnå *verkligst* (min. uth.) samarbeide med tyskarna». Her må man spørre: Dersom nevnte personligheter hadde forstått at krigen gikk videre fra England, kunne de ha vært innstilt på «verkligst samarbeide» med fienden?

5) Selv general Ruge kan ikke ha skjönt at krigen skulle fortsette fra England. Trygve Lie opplyser nemlig i sin bok «Leve eller dø» s. 233 at Ruge «vegret seg og nektet til slutt blankt» å bli med til England 7. juni 1940. Og Undersøkelsseskommisjonen omtaler at «Ruge sa ihvertfall uttrykkelig fra til generalstabssjefen, oberst H. Hansson, at han burde bli hjemme». Ruge har selv opplyst at han gikk frivillig i tysk fangenskap.

Jeg stiller atter et spørsmål: Kan et lands forsvarssjef midt under en krig nekte blankt fortsatt krigsdeltagelse? Og kan han beordre sin stabssjef å dra hjem i stedet for å fortsette krigen? Her må man også ha for øye den militære straffelovs § 89: «Krigsmand som under Fægtning eller naar Fægtning forestaar ... lader sig ta til Fange uden at gjøre tilbørlig... Modstand

... straffes med Fængsel». Strafferammen er iflg. str. lovens § 17 inntil 15 års fengsel. Dersom Ruge hadde hatt en anelse om at «Fægtning forestod», kunne han umulig ha handlet som han gjorde.

6) Endog Kongen og Nygaardsvold-regjeringen forsto ikke at krigen skulle fortsette. Dette framgår av statsrådsprotokollen 7. juni 1940 hvor det er innført at «det ville være håpløst for Norge å fortsette krigen. Nygaardsvold sa for øvrig i sin første tale til hjemme-Norge den 25. juni 1940 (BBC): «Det stod da ingen annen utvei åpen enn å nedlegge våpnene og sende våre tapre offiserer og soldater hjem.»

7) Stortingets rådgiver i folkerettsspørsmål, h.r. advokat H. Holthe hørte også til dem som delte NS-folkenes «gale» syn på «fortsettelseskriegen». I Dagsposten 06.08. 1940 skrev han nemlig: «Kriegen opphørte 09.06. 1940, da våpnene i Norge ble nedlagt.» Eksemplene kunne forfleres, men av plasshensyn må jeg stoppe.

Som sagt: Jeg finner det sensasjonelt at landets regjering, kirkens primas, h.r. justitarius, landets forsvarssjef m.v. har hevdet samme oppfatning i spørsmålet om når krigen mellom Norge og Tyskland opphørte, som NS-folkene. Men som kjent ble bare sistnevnte gruppes syn funnet galt og straffverdig.

Fra Nationen

Østerrike kaller!

Tur med fly og buss til høsten.

Henv.:
Amund Enger
Tlf.: 67 12 12 74.

HONG KONG STANDARD:

"The trouble with the biblical concept of an eye for an eye' is that it will just leave everyone blind."

IKKE NOE «LANDSSVIK» Å ANGRE

Av Guttorm Lien

Dette var overskriften i Dagbladet 22. januar over en artikkel av Ottar Jacobsen som kommenterer Inger Cecilie Stridsklevs studie over frontkjemperne.

Når utgangspunktet er gale, blir resultatet lett originalest, som skrevet står. At Norge statsrettslig kapitulerte den 10. juni 1940 burde nå vel den mest stae jø sist forstå.

Norge fikk på grunn av Regjeringen Nygaardsvolds svik ved ikke å mobilisere tilstrekkelig styrker, 5 års okkupasjon av tyske styrker.

H.adv. Harald Holthe, Stortingets folkerettssakkyndige: «De besatte områder av vårt land, kan ikke sies å være i krig med Tyskland. De besatte områder beherskes av internasjonal rett og der skal ikke kamphandlinger foregå eller kunne foregå mellom nordmenn og tyskere. Kamphandlinger fra nordmenns

side betraktes her fra krigslovene som rebeller».

Bruken av § 86 var selvsagt ikke anvendbar for de politiske domstoler bl.a. mot frontkjemperne.

Nordmenn som meldte seg til tjeneste på Østfronten til kamp mot bolsjevismen hadde like stor lovlig rett til det som de av våre landsmenn som gikk inn i allierte styrker på frivillig basis.

Hva skulle så vi frontkjemper angre? Ikke senket vi og drepte landsmenn som drev nødvendig forsyningstjeneste med rute- og fraktskuter. Ikke slapp vi bomber på våre landsmenn eller snauklippet norske kvinner så blodet rant som damefrisørene fra Skottland og Sverige godt hjulpet av den hjemlige pøbel gjorde.

Nei, vi angre ikke vår krigsinnsats, vi er derimot stolt av vår innsats mot bolsjevismen. Det hevdes nå at Stalin drepte 50-60 millioner av sine landsmenn.

Marianne hva vet du?

Varden 16/11-95:

– NS var et naziparti

- Vi må lære av historien.
- Vi må for all del ikke glemme at NS som parti forholdt seg til nazismen, sier Marianne Tveitan (18), Skien som er med i Fylkestinget, og er medlem av Internasjonale Sosialister og styremedlem i SOS Rasisme i Skien.

Marianne Tveitan er sjokkert over at Inger Cecilie Stridsklev i Varden onsdag går ut med at NS ikke var ensbetydende med nazister, og at det er et forsøk på historisk revisjonisme å mene noe annet.

- Jeg synes en slik oppfatning er rimelig skummelt, sier hun og spør om ikke skikkelser som NS-folkene Quisling og Rinnan vitterlig var nazister. Hun henviser til at det i 1943 var 43 400 norske NS-medlemmer, og selv om ikke

alle kan stemples som regulerbare nazister, så var de ideologisk sett det fordi hele bevegelsen bygget på nazistiske idéer.

- Jeg er også bestyrtet over at Stridsklev forherliger frontkjemperne som automatisk ble medlemmer av Waffen SS i det øyeblikk de meldte seg til tjeneste. Jeg er sjeleglad for at frontkjemper-bautaen i Bambleskauen endelig er blitt fjernet, sier Tveitan.

Hun understreker at det er utrolig viktig nettopp i dag å ha skillelinjene klare. Episoden i Oslo nylig der tre personer som sto frem som nazister, og overfalt en antirassist med øks og pistol, er et av mange tankevekkende eksempler. Glem for all del ikke historien, gjentar hun.

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Tirsdag og onsdag kl. 11-15. Telefon: 22 56 10 34.

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO.